

PATVIRTINTA
Lietuvos zoologijos sodo direktoriaus
2021 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. V-58

LIETUVOS ZOOLOGIJOS SODO DARBUOTOJŲ ELGESIO IR VEIKSMŲ, KAI JIEMS YRA SIŪLOMAS AR DUODAMAS KYŠIS, REKOMENDACIJOS

1. Rekomendacijų dėl Lietuvos zoologijos sodo (toliau – LZS) darbuotojų elgesio ir veiksmų, kai jiems yra siūlomas ar duodamas kyšis (toliau - rekomendacijos) tikslas - užkirsti kelią galimiems korupciniams veiksams; įtvirtinti, kad sąžiningumas ir skaidrumas Lietuvos zoologijos sodo veiklos srityse yra prioritetas; didinti visuomenės pasitikėjimą.
2. Šios rekomendacijos taikomos LZS.
3. LZS darbuotojams (toliau - darbuotojai), kurie pagal kompetenciją derina planus ar projektus, išduoda leidimus, licencijas, atestatus, sertifikatus, atlieka objektų patikrinimus, taiko aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidėjams administracinio poveikio priemones ir kt., gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai siūlomas, žadamas duoti ar duodamas kyšis, siekiant palankaus sprendimo.
4. Teisės aktuose įtvirtinta, kad tarnybines pareigas atliekantys darbuotojai privalo elgtis nepriekaištingai, būti nepaperkami, nepriimti dovanų, pinigų ar paslaugų, išskirtinių lengvatų ir nuolaidų.
5. Darbuotojai turi neprovokuoti, nereikalauti duoti ar pažadėti duoti kyšį ir elgtis taip, kad savo elgesiu nesudarytų išpūdžio, kad yra provokuojama ar reikalaujama duoti, pažadėti duoti kyšį ar susitarti dėl kyšio davimo už darbo pareigų (nepriklausomai nuo to, ar nurodoma konkreti veika ir nuo to, ar ji yra teisėta ar neteisėta) atlikimą ar neatlikimą praeityje ar ateityje.
6. Dažniausiai pasitaikančios korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos - kyšininkavimas, prekyba poveikiu, papirkimas, piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi arba įgaliojimų viršijimas, kitos nusikalstamos veikos, jeigu jos padarytos viešojo administravimo sektoriuje arba teikiant viešąsias paslaugas siekiant sau ar kitiems asmenims naudos.

Kyšininkavimas - valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, savo ar kitų naudai tiesiogiai ar netiesiogiai pats ar per tarpininką pažadėjęs ar susitaręs priimti kyšį arba reikalavęs ar provokavęs duoti kyšį, arba priėmęs kyšį už teisėtą ar neteisėtą veikimą ar neveikimą vykdant įgaliojimus.

Prekyba poveikiu - tyčiniai veiksmai, kai bet kuriam asmeniui, kuris teigia arba patvirtina galįs mainais už nepagrįstą atlygį daryti netinkamą poveikį tam tikrų asmenų sprendimams, tiesiogiai ar netiesiogiai yra žadamas, duodamas ar siūlomas bet koks nepagrįstas atlygis, neatsižvelgiant į tai - ar tas atlygis yra skirtas jam pačiam, ar bet kuriam kitam asmeniui. Taip pat, kai mainais už poveikį yra prašomas, gaunamas ar priimamas pasiūlymas ar pažadas dėl tokio

atlygio, nepaisant to, ar tas poveikis padaromas ir ar tariamu poveikiu pasiekiamas norimas rezultatas.

Papirkimas - tiesiogiai arba netiesiogiai pareikštas pasiūlymas, pažadas duoti kyšį arba kyšio davimas valstybės tarnautojui ar jam prilygintam asmeniui už pageidaujamą teisėtą ar neteisėtą veikimą ar neveikimą, vykdant įgaliojimus, arba kyšio davimas per tarpininką, siekiant tų pačių rezultatų.

Piktnaudžiavimas - valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens savo tarnybinės padėties, įstatymais ir kitais teisės aktais suteiktų teisių, pareigų ir įgaliojimų panaudojimas arba nepanaudojimas priešingai tarnybos interesams, jos veiklos principams, esmei ir turiniui. Piktnaudžiavimas savo esme yra drausminis nusižengimas. Tačiau piktnaudžiavimas gali tapti nusikalstama veika, jei dėl to kyla tam tikri pavojingi padariniai, padaroma žala baudžiamojo įstatymo saugomoms vertybėms.

7. LZS dirbantiems darbuotojams įstatymai draudžia duoti ir priimti bet kokias dovanas¹. Jei darbuotojas priima „dovaną“ už savo atliekamas pareigas - jis priima kyšį.

Kyšis - bet kokios turtinės ar kitokios asmeninės naudos sau ar kitam asmeniui (materialios ar nematerialios, turinčios ekonominę vertę rinkoje ar tokios vertės neturinčios) forma išreikštas neteisėtas ar nepagrįstas atlygis už pageidaujamą valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens teisėtą ar neteisėtą veikimą arba neveikimą vykdant įgaliojimus, taip pat siekiant išskirtinės padėties ar nuolankumo. Kyšis gali būti ne tik pinigai, daiktai, maisto produktai, alkoholis, bet ir paslaugos, nuolaidos, atleidimas nuo turtinių įsipareigojimų ir kt.

LZS darbuotojai už savo darbą gauna atlyginimą ir jiems negalima papildomai atsidėkoti (suteikti naudos). Kartais klaidingai manoma, kad kyšiu laikomas pinigų arba daiktų davimas tarnautojui prieš jam atliekant tam tikrus veiksmus, o, jei po veiksmų atlikimo, - tai dovana. Abiem atvejais tai yra nusikaltimas. Kyšis niekada negali būti dovana, tačiau dovana kyšiu gali būti.

8. Visais atvejais, jei manoma, kad gali būti siūlomas, žadamas ar duodamas kyšis (esant bet kokioms asmens užuominoms, prašymams ar pasiūlymams), darbuotojas pirmiausia turėtų taikyti prevencines priemones ir įspėti asmenį, kad tokie veiksmai užtraukia baudžiamąją atsakomybę.

9. Baudžiamoji atsakomybė gresia tiek už kyšio davimą, tiek už priėmimą. Pirmuoju atveju atsako asmuo, duodantis kyšį, antruoju - asmuo, priimančias kyšį.

10. Pažadas, susitarimas, reikalavimas ar provokavimas duoti kyšį yra baigtas nusikaltimas, t. y. pradėti ikiteisminį tyrimą galima ir asmeniui nepriėmus kyšio fiziškai. Baudžiamas yra ne tik pats kyšio davimas / priėmimas, tačiau ir susitarimas ar pažadas duoti / priimti kyšį, taip pat reikalavimas ar provokavimas duoti kyšį.

11. Elgesio su dovanomis principų taikymo Lietuvos zoologijos sodo darbuotojams rekomendacijų tikslas - nustatyti Lietuvos zoologijos sode dirbančių asmenų elgesio principus, susidūrus su jiems teikiamomis dovanomis, siekiant didinti visuomenės pasitikėjimą Lietuvos zoologijos sodu.

12. Elgesio su dovanomis principai:

1. Mes nepriimame dovanų ar paslaugų (dovanų), jeigu jos mums teikiamos dėl Lietuvos zoologijos sodo atliekamų funkcijų.

2. Mes nepriimame dovanų, jeigu jomis siekiama daryti įtaką Lietuvos zoologijos sodo priimamiems sprendimams ir (arba) paveikti darbuotojo veiksmus, nes tai pakenktų zoologijos sodo įvaizdžiui ir sumažintų pasitikėjimą juo.

3. Mes nepriimame dovanojamų pinigų ar dovanų čekių ir visais atvejais juos oficialiai gražiname dovanojančiai institucijai ar asmeniui.

4. Mes visais atvejais oficialiai gražiname dovanas, kurios gaunamos darbuotojui nežinant.

5. Mes siekiame, kad už gerai atliktą darbą mums būtų atsidėkota padėka ar geru žodžiu.
6. Mes toleruojame tik reprezentacines dovanas, kuriomis pagal protokolo reikalavimus apsieikiama oficialių susitikimų metu.
7. Jeigu nėra galimybės atsisakyti nepažeidžiant teisės aktų reikalavimų teikiamos dovanos, priimtos dovanos registruojamos teisės aktų nustatyta tvarka.
8. Mes vadovaujamės tokiomis pačiomis nuostatomis visų institucijų ir asmenų atžvilgiu.
9. Mes viešai deklaruojame šiuos principus, siekdami išvengti dviprasmiškų situacijų ir tikėdamiesi, kad visi padės mums jų laikytis.

13. Kaip atpažinti dovaną nuo siekio paveikti darbuotojo sprendimus:

Darbuotojas, kuriam teikiama dovana įvertina:

- dovanos teikimo aplinkybės: priežastis, vietą, laiką, būdą, dovanos formą;
- dovanos vertę;
- dovanų teikimo (siūlymo) dažnumą ir jų periodiškumą (net smulkios, tačiau dažnai teikiamos (siūlomoms) dovanos turėtų kelti susirūpinimą);
- kokie, jo manymu, yra dovaną teikiančio asmens ketinimai (tai daroma iš mandagumo ar pagarbos ar turint ketinimų palankiu sau būdu paveikti būsimus tarnybinius sprendimus, tiesiogiai ar netiesiogiai atsidėkoti už daromus ar jau padarytus (buvusius) sprendimus);
- ar pats darbuotojas su dovanotoju nesielgia dviprasmiškai, t. y. savo elgesiu leidžia jam susidaryti klaidingą nuomonę, kad iš jo laukia ir tikisi dovanos (atsidėkojimo);
- ar priėmęs dovaną galės jaustis laisvas nuo bet kokių galimų išipareigojimų dovanotojui;
- ar darbuotojo atliekamos tarnybinės funkcijos susijusios su dovanotoju (tiesiogiai ar netiesiogiai);
- ar darbuotojui nekeltų psichologinio diskomforto (rūpesčių) tai, jog dovanos gavimo faktas taptų viešai žinomas kolegoms, interesantams, žiniasklaidai, plačiajai visuomenei.

Rekomenduojami klausimai pačiam darbuotojui išsiaiškinti, ar įtarimas dėl korupcijos yra pagrįstas:

- ar darbuotojas yra tikras, kad ši veikla yra teisėta? Ar tai atitinka zoologijos sodo ir visuotinai saugomas vertybes?
- ar tai gali būti laikoma neetiška arba nesąžininga?
- ar tai galėtų pakenkti Lietuvos zoologijos sodo įvaizdžiui?
- ar tai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą?

14. Zoologijos sodo darbuotojai, įtardami bandymą papirkti ar korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiklą, apie tai visuomet informuoja teisėsaugos institucijas.

Kiekvieno tiesioginio vadovo pareiga užtikrinti, kad pavaldūs darbuotojai būtų supažindinti su šiomis rekomendacijomis.

Šios rekomendacijos skelbiamos Lietuvos zoologijos sodo interneto svetainėje.